

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України прийняла рішення про присудження **Сергєєвій Наталії Вікторівні** ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, на підставі прилюдного захисту дисертації **«Технологічні та організаційні основи застосування інтерактивних навчально-методичних комплексів в початковій освіті дітей з порушеннями слуху»**.

«19» червня 2025 року.

Сергєєва Наталія Вікторівна, 1976 року народження, громадянка України. Освіта вища: у 1998 році закінчила Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова за спеціальністю «Дефектологія. Сурдопедагогіка, українська мова і література» (професійна кваліфікація: учитель початкових класів, української мови і літератури шкіл глухих і слабочуючих). Диплом спеціаліста КВ №10567511 від 02.07.1998 р.

У травні 2025 року закінчила аспірантуру Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Дисертацію виконано у відділі освіти дітей з порушеннями сенсорного розвитку Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Науковий керівник: Литовченко Світлана Віталіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями сенсорного розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Здобувачка має 11 наукових (одноосібних) праць, зокрема: 4 статті у наукових фахових виданнях України (категорія Б), затверджених МОН України (у тому числі тих, які індексуються у міжнародних наукометричних базах); 4 публікації апробаційного характеру: 3 тез, 1 стаття; 3 публікації, що додатково відображають наукові результати дисертації: освітні програми підвищення кваліфікації педагогів.

1. Сергєєва, Н. (2024). Подолання освітніх втрат учнів з особливими освітніми потребами початкової та базової середньої школи засобами ІКТ. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, 1(24), 221-236. <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i24.250>

2. Сергєєва, Н. (2024). Особливості використання мультимедійних засобів навчання для реалізації індивідуальної траєкторії розвитку осіб з особливими освітніми потребами. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, 2(25), 232-245. <https://doi.org/10.33189/epsn.v2i25.268>

3. Сергеева, Н. (2024). Забезпечення розвитку математичної компетентності засобами ІКТ учнів з порушеннями слуху у початковій школі. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (11). <https://doi.org/10.5281/zenodo.14944903>

4. Сергеева, Н. (2025). Створення інтерактивних завдань на онлайн сервісах – можливість забезпечення індивідуальної траєкторії розвитку дитини. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 1(117), 216-227. <https://doi.org/10.33189/ectu.v117i1.224>

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Кульбіда Світлана Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу української жестової мови, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Оцінка позитивна без зауважень.

Форостян Ольга Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. В роботі системно представлено теоретичні засади та емпірична частина дослідження, технологічні та організаційні основи створення та застосування інтерактивних навчально-методичних комплексів у початковій освіті дітей з порушеннями слуху. В теоретико-методологічних основах дослідження, поданих у розділі «Вступ», дисертантка спирається на положення соціокультурного підходу щодо розуміння особливих освітніх потреб, водночас в тексті цей підхід представлено недостатньо.

2. Відповідно до другого завдання за результатами аналізу національних та зарубіжних досліджень, законодавчо-нормативної бази обґрунтовано та розроблено технологію створення та застосування інтерактивних навчально-методичних комплексів у початковій освіті дітей з порушеннями слуху, у межах якої визначено чіткі етапи її реалізації: аналіз потреб цільової аудиторії; вибір дизайну інтерфейсу користувача, технологій та інструментів; розроблення навчального контенту; інтеграція мультимедіа та інтерактивних елементів; тестування та валідація; запуск та підтримка; аналіз та оптимізація. Водночас, було б доцільно представити цю технологію графічно у вигляді моделі.

3. Вагомою та цікавою є емпірична частина дослідження, зокрема всеукраїнське опитування (анкетування) педагогів з метою вивчення експертної думки та визначення стану цифровізації освітнього процесу. Зокрема, опитування, до якого було долучено 203 педагогічних працівники з різних областей України та понад 700 учасників професійних вайбер спільнот ТОВ «Гене́за» дозволило визначити переваги та труднощі використання інтерактивних навчально-методичних комплексів (ІНМК) для дітей з ООП. Результати опитування ретельно проаналізовано та представлено у параграфі 3.1. Водночас, на наш погляд, результати цього опитування доцільно

було б більш узагальнено представити у вигляді рекомендацій для розробників ІНМК, авторів підручників, педагогів.

4. Позитивним аспектом роботи є те, що авторка розкриває особливості застосування інтерактивних навчально-методичних комплексів для дітей з порушеннями слуху в умовах сучасних викликів, зокрема з урахуванням умов вимушеного переходу на дистанційне та змішане навчання, що має значну специфіку для такої категорії учнів. Водночас, в рекомендаціях щодо впровадження інтерактивних навчально-методичних комплексів у початковій освіті дітей з порушеннями слуху (параграф 3.3.) такі аспекти недостатньо враховані.

Разом з тим, висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи і є предметом наукової дискусії.

Супрун Микола Олексійович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. В контексті використання інтерактивних засобів навчання в освітньому процесі дисертанткою доцільно обрано саме категорію учнів з порушеннями слуху, представлено особливості навчання дітей цієї групи в початковій школі – візуалізація навчального матеріалу, реалізація діяльнісного підходу, формування соціальних та комунікативних навичок, впровадження корекційно-розвивальних методик. (параграф 1.2.). В теоретичній і емпіричній частинах (перший та другий розділи) частково дисертантка представляє більш загальний аспект застосування інтерактивних навчально-методичних комплексів в початковій освіті дітей з особливими освітніми потребами, утім не диференціює за специфікою порушень. Водночас, порівняння особливостей використання інтерактивних засобів навчання для учнів з особливими потребами, зумовленими різними порушеннями (пошкодженнями зору, опорно-рухового апарату, інтелектуального розвитку тощо) було б цікавим і доцільним.

2. Доцільним і важливим є аналіз *історичних аспектів проблеми*, зокрема представлений у параграфі 1.3. Водночас, на наш погляд, презентований історичний аспект є недостатнім, потребує більш детального висвітлення питання створення електронних версій підручників, застосування інтерактивних технологій в освітньому процесі початкової школи.

4. Вагомим практичним результатом дисертаційного дослідження є організовані за участі дисертантки Всеукраїнські освітні проекти «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти», «Досвід онлайн», «Буду вправним першачком», в межах яких підготовлено освітні програми та проведено курси підвищення кваліфікації педагогічних працівників, серію навчально-методичних вебінарів, коуч-сесії тощо. Водночас, доцільно було б, на наш погляд, подати ці програми у додатках.

4. Заслуговує на позитивну оцінку детальне висвітлення особливостей організації роботи зі створення, апробації та застосування інтерактивних навчально-методичних комплексів в початковій освіті дітей з особливими освітніми потребами в межах діяльності ТОВ «Генеза». На нашу думку, його доцільно було б доповнити аналізом практики підготовки інтерактивних навчальних матеріалів іншими освітніми корпораціями (проаналізувати наявний досвід, навчальні програми підвищення кваліфікації педагогів, матеріали для батьків, механізми адаптації, інструменти зворотного зв'язку для отримання інформації щодо сприйняття здобувачами освіти навчального матеріалу тощо).

Висловлені побажання та зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження.

Чеботарьова Олена Валентинівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У дисертації логічно визначено методологічний апарат, зокрема мета та завдання дослідження. Водночас, видається більш доцільним на другу позицію поставити завдання щодо визначення організаційних основ впровадження інтерактивних навчально-методичних комплексів для учнів з порушеннями слуху, а наступним – обґрунтування та розроблення технології створення та застосування інтерактивних навчально-методичних комплексів у початковій освіті дітей з порушеннями слуху.

2. У дисертації глибоко проаналізовано та сформовано детальні підходи до розроблення та впровадження інтерактивних навчально-методичних комплексів (ІНМК) в освітній процес, визначено основні етапи створення та апробації зазначених результатів. Позитивним є те, що в експерименті брала участь велика кількість респондентів (експерти, педагоги, асистенти вчителів). Водночас, на наш погляд, недостатньо прописані критерії оцінки якості інтерактивних навчально-методичних комплексів (ІНМК), а саме: які критерії використовувалися для оцінки якості розроблених ІНМК з точки зору їхньої педагогічної доцільності, зручності використання та відповідності потребам дітей з порушеннями слуху.

3. Практичні результати дослідження актуальні та важливі, водночас вважаємо доцільним глибше охарактеризувати та представити засоби інформаційно-комунікативних технологій, які впливають на процес навчання дітей з порушеннями слуху, з урахуванням індивідуальних особливих потреб, які зумовлено станом слухової функції, мовою спілкування, технічними засобами реабілітації тощо.

Зроблені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Сергеевої Наталії Вікторівни на тему «Технологічні та організаційні основи застосування інтерактивних

навчально-методичних комплексів в початковій освіті дітей з порушеннями слуху».

Вовченко Ольга Анатоліївна, доктор психологічних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями сенсорного розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України..

Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У роботі здійснено глибокий аналіз наукових джерел з проблеми дослідження. Утім, маємо враховувати постійне оновлення переліку доступних мультимедійних засобів, інших ресурсів. Відтак, вважаємо за доцільне звернути більшу увагу на останні міжнародні та національні дослідження та практичні здобутки у сфері використання інтерактивних технологій в освіті дітей з порушеннями слуху.

2. Відповідно до завдань дослідження авторкою визначено організаційні основи, які забезпечують оптимальне впровадження інтерактивних навчально-методичних комплексів для учнів з порушеннями слуху, зокрема: відповідність нормативній базі, стандартизація матеріалів, підготовка та навчання педагогів, апробація, планування освітнього процесу, моніторинг і оцінка ефективності, ресурсна підтримка. Водночас, на нашу думку, у тексті недостатню увагу приділено питанням психологічної підтримки педагогічних працівників під час упровадження ІНМК.

3. Зважаючи на специфіку проблеми дослідження, а також особливості освіти дітей з порушеннями слуху, доцільним було б більшою мірою дослідити такий аспект, як вплив застосування комп'ютерних технологій в освітньому процесі на когнітивний, емоційний розвиток дітей.

Висловлені рекомендації та зауваження слід розглядати як побажання для подальших досліджень. Вони не перешкоджають загальному висновку про те, що дисертаційне дослідження Сергєєвої Наталії Вікторівни «Технологічні та організаційні основи застосування інтерактивних навчально-методичних комплексів в початковій освіті дітей з порушеннями слуху» є завершеною самостійною науковою працею, яка має наукову новизну та практичне значення.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради;

«Проти» – немає,

«Утримались» – немає.

**СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА ІНСТИТУТУ СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН
УКРАЇНИ УХВАЛИЛА:**

1. Дисертація **Сергеевої Наталії Вікторівни** на тему: «Технологічні та організаційні основи застосування інтерактивних навчально-методичних комплексів в початковій освіті дітей з порушеннями слуху», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 016 Спеціальна освіта є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами внесеними згідно постанови КМУ №341 від 21.03.2022 р., №502 від 19.05.2023 р., №507 від 03.05. 2024 р.), та може бути представлена у спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

2. Присудити **Сергеевій Наталії Вікторівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

На підставі результатів відкритого голосування та прийнятого рішення разова спеціалізована вчена рада присуджує Сергеевій Наталії Вікторівні ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Голова спеціалізованої вченої ради
доктор педагогічних наук, професор



Світлана КУЛЬБІДА